

юрисдикції того чи іншого закону. У найоптимальнішому варіанті може бути прийняття спеціального закону про парково-палацові комплекси.

Список використаних джерел

1. Коржик В.П. До історико-ландшафтного підходу у заповідній справі // Наук. записки Вінницького держ. пед. ун-ту. Сер. Географія. – Вінниця, 2007. – Вип. 13. – С.229-234.
2. Коржик В.П. Антропогенні об'єкти в структурі природно-заповідного фонду: роль, призначення, доцільність / Матеріали міжнар. наук.-практ. конфер. «Природно-заповідний фонд України: минуле, сьогодення, майбутнє». – Тернопіль: Підручники і посібники, 2010. - С.71-77.
3. Коржик В.П. Ботанічні заповідні об'єкти: проблеми збереження / Матеріали міжнар. наук. конфер. «Регіональні проблеми вивчення і збереження біорізноманіття. - Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2017. - С.54-56.
4. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» / Прийнято ВР України 16.06.1992 р. № 2456-ХІІ.

САКРАЛЬНА ГЕОГРАФІЯ: ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА

Міщенко О. В., к.г.н., доц. кафедри фізичної географії

Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки

Сакральна географія є порівняно молодого наукою, оскільки не має чітко виокремлених концептуальних складових, зокрема: об'єкт, предмет, завдання, понятійно-термінологічний апарат. Однак, як і кожна наука сакральна географія належить до кола діяльності людини, яка спрямована на отримання нових знань про навколишнє середовище й відображає сприйняття географічного простору через призму взаємозв'язку суб'єкта і сакрального об'єкта. Процес розширення об'єкту дослідження цієї науки, що виходить за межі релігійного простору зумовлює формування нових завдань, які змінюються у часі та вимагають постійного вдосконалення.

Об'єктом дослідження сучасної географічної науки слугує простір, тобто територія. Одним із об'єктів дослідження сакральної географії вважається

сакральний простір, велика частка якого належить релігійним системам. В свій час ще Стратон та Геродот вказували на географічні аспекти вивчення релігійного життя. Географічність релігійної сфери засвідчується у працях О. Шабля, О. Любіцевої, К. Мезенцева, С. Павлова, І. Ровенчака, Л. Шевчука, Г. Денисика, В. Воловика та ін. З огляду розвитку сучасної географічної науки О. Шаблій і О. Вісьтак [4] обґрунтували географічність релігійної сфери у таких аспектах: розміщення та поширення релігійних вірувань і відповідних їм інституцій, існування геопросторових “фокусів” релігійного життя та діяльності, розвиток територіальної сакральної інфраструктури, залежність територіальної диференціації релігійного життя та діяльності від геопросторових відмінностей демографічного і природного становища.

Аналіз наукових джерел засвідчує, що українськими та зарубіжними вченими зміст наук сакральна географія, географія релігій (конфесій), релігійна географія ототожнюється. К. Парк [6] виділив два підходи щодо вивчення релігії у географічній науці, де релігійна географія вивчає бачення географічної реальності через призму релігії, а географія релігій досліджує територіальні особливості впливу релігії на інші сфери життя людини. Названі науки є складовими гуманістичної географії (від лат. *humanus* – людський, людський) розвиток якої започаткований працями американських дослідників Дж. К. Райта і К. О. Зауера у 1920-х роках і нині набули всесвітнього поширення. У 1984 р. Д. Ніколаєнко [1] на противагу суспільній географії, де економічна складова переважала запропонував термін гуманітарна географія. Зміст цього дослідження – аналіз просторових аспектів функціонування та розвитку суспільства та людини, де виокремлюються економічний, соціальний та культурологічний зрізи. На думку автора ця наука є глибоко конструктивною, оскільки ставить за мету створення цілісної географічної теорії суспільства і людини. В. Пашенко [2] розширює поле досліджень гуманістичної географії і вказує, що це – наскрізний дослідницький природничо-, суспільно-, конструктивно-, історико- і картографічно-географічний напрям, що охоплює новими антропічно-сутнісними, –

аксіологічно-ціннісними і рефлексивними складовими всі існуючі спрямування географічних досліджень.

В Україні уперше сакральна географія як наука обґрунтована у праці О. Шаблія, О. Вісьтак – Сакральна географія: становлення та проблеми розвитку [4]. Л. Шевчук [5] сформульовано комплексний об’єкт вивчення сакральної географії – це людина, її сакральний світ та релігійна поведінка, соціальне середовище і релігійні організації й культові місця, природне і соціальне середовище, соціальна доктрина Церкви тощо, тобто геопросторові форми сакральних елементів, у тому числі елементів релігії як комплексу об’єктів і явищ, їх міфології, змісту, генезису, динаміки, факторів і законів формування й функціонування.

І. Ровенчак [3] вважає, що сакральна географія є дещо ширшою, ніж географія релігій й включає до її складу географію місць поховань (некрополів, цвинтарів, кладовищ). Науковець висловив думку, щодо структури цієї науки, запропонувавши її поділ на: некрогеографію, або тафальну географію, географію релігій, географію паломництва. Оскільки поняття сакрального виходить за межі релігії до складу досліджуваної науки можна додати географію сакральних місць та просторів рис. 1.

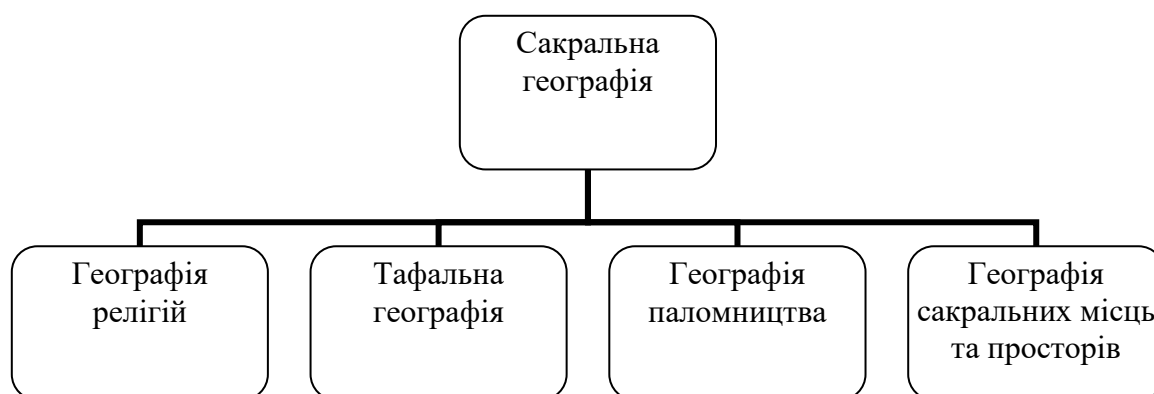

Рис. 1 Структура сакральної географії

Провідним завданням сакральної географії є дослідження територіальної (просторової) організації сакрального простору та його складових.

Наукове значення сакральної географії надзвичайно велике, оскільки досліджувані сакральні об’єкти можуть стати символами національної єдності,

сформувати базові соціальні зв'язки та ідеологію.

Теоретико-методологічними, методичними і прикладними розробками сакральної географії є основні напрацювання таких наук: географії, культурології, соціології, філософії. Кожна з наук досліджує лише певну складову об'єкта, тобто його особливі риси, властивості, процеси і явища та відношення.

Конструктивність сакрально-географічних напрацювань полягає в самому трактуванні поняття «конструктивний». Це те, що є основою чого-небудь. Науковий підхід вважається конструктивним тільки в тому випадку, коли вказані засоби просторово-часової організації його об'єкту дослідження. Конструктивний підхід як такий був розроблений ще у працях Гільберта, Брауера, Гейтинга, Колмогорова, Маркова, Лоренцена. В них існування конструктивного об'єкту вважається доведеним лише у тому випадку, коли показано засіб потенційно здійсненої побудови (конструювання). Тобто іншими словами, коли показано засіб з допомогою якого здійснена просторово-часова організація об'єкта дослідження. Тобто конструктивно-географічний підхід значно розширює як сам об'єкт сакрального дослідження, так і його методологічно-методичну основу.

Висновок. В процесі свого становлення й розвитку сакральна географія вийшла за межі дослідження релігійних систем й серед провідних її завдань є вивчення територіальної організації сакрального простору. Реалізація цього завдання можлива із урахуванням теоретичних і практичних засад не лише географічних наук, а і соціальної теорії, культури, філософської антропології, що засвідчує міждисциплінарний характер сакрально-географічних досліджень.

Список використаних джерел

1. Николаенко Д. В. Гуманитарная география: проблемы и перспективы. Деп. Укр. НИИ НТИ, № 543 Ук – Д 84., 1984.
2. Пащенко В. М. Розвиток та інституціонування гуманістичної географії в Україні. Київський географічний щорічник. Науковий збірник: Вип. 7. 2007. Київ: КВ УГТ, 2007. С. 38.
3. Ровенчак І. І. Сакральна географія: проблеми сутності та структурування. Київський

географічний щорічник. Київ, 2007. Вип. 7. С. 47–56.

4. Шаблій О. И., Висьтак А. И. Сакральная география: становление и проблемы развития. Проблемы территориальной организации общества: Тез. докл. Пермь, 1993. С. 27–28.

5. Шевчук Л. Т. Сакральна географія: навч. посіб. Львів: Світ, 1999. 160 с.

6. Park C. C. Sacred Worlds: An introduction to geography and religion. Routledge, London, 1994. 287 p.

САКРАЛЬНІ ЛАНДШАФТИ ЯК ОБ'ЄКТИ ВИВЧЕННЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОЇ ГЕОГРАФІЇ

Атаман Л. В., к.г.н., асистент кафедри географії

Вінницький державний педагогічний університет імені М. Коцюбинського

Сакральні ландшафти вивчають на різних рівнях і за допомогою таких підходів як ландшафтознавчий, історико-ландшафтознавчий, етнічний, екологічний, а також психологічний та езотеричний. Найбільш поширеним є ландшафтознавчий підхід, проте все більшого значення набуває вивчення сакральних ландшафтів як особливих об'єктів етнокультурної спадщини, тобто є частиною етнокультурного ландшафту.

Воловик В. М. пропонує таке визначення: «сакральний ландшафт є сукупністю місць і розташувань етнокультурного простору (регіону), які мають ознаки взаємодії людини (етносу) і священного». Місце зустрічі людини і сакрального є першоосновою для формування етнокультурного ландшафту. Поняття «священне» є базовою ознакою традиційної сільської культури, що визначає підпорядкованість і композиційну структуру сільського етнокультурного ландшафту. Езотеричні традиції етносів наповнювали сакральні ландшафти енергією «місця сили» [2].

Здавна помічено, що релігійні організації, їх культові споруди, сакральна символіка здатні відігравати значну роль в історії цілих народів, держав, формуванні не лише духовної культури, але й патріотичних почуттів та настроїв. Не випадково усі загарбники намагались знищувати культурні споруди.